

הדילמה של מוקי קנישבך

Category: במדבר, במדבר

דילמות מוסריות בשדה הקרב אינן דבר חדש. כבר שאול המלך כשל בכך שהותיר את מלך אגג בחיים.

המבצע שהסתבך בלבנון

השבוע ביקרתי בישראל. הגעתי לארץ בעיצומה של מלחמה קצרה, וידידיי בחו"ל שדאגו לשלומי רצו לדעת האם אני נמצא במקום סכנה.

ראשית יש לדעת את מה שהרבי חזר ואמר פעמים רבות שארץ-ישראל הוא המקום הבטוח ביותר, כפי שנאמר בתורה על ארץ-ישראל: "עיני ה' אלוקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" (עקב יא,ב). בנוסף לכך, באזור בו הייתי שמעו על המלחמה רק מהתקשורת, כשבשטח עצמו היה שקט לחלוטין.

במהלך ביקורי פגשתי חבר ששירת בחטיבת הצנחנים והוא חלק איתי סיפור שעזר לי להבין את גודל הדילמה בה נמצאים הלוחמים בשעה שהם יוצאים לקרב.

הרב יגאל שי' ציפורי הוא השליח של הרבי לעיר קרית שמונה. בצעירותו, לפני שהגיע לחב"ד, הוא שירת בצה"ל בין השנים 1979-1982.

באותם שנים ארגון הטרור אש"ף התמקם ושלט בדרום לבנון ומשם הוא ביצע ירי קטיושות ורקטות והוציא פעולות חבלה לתוככי יישובי צפון ישראל. החיים ליד גבול לבנון הפכו עבור הישראלים לבלתי נסבלים, והממשלה הגיעה למסקנה שחייבים להיכנס ללבנון ולנסות לעצור את הטרור (זו התקופה שלפני מלחמת לבנון הראשונה).

בחודש אוגוסט של 1980, ציפורי ביחד עם חבריו מחטיבת הצנחנים נכנסו ללבנון ל"מבצע מוביל" שנערך בליל 18-19 באוגוסט, במהלכו פשטו לוחמים מחטיבת הצנחנים וגולני על בסיסי מחבלים.

כשהופיעו הכוחות בשטח הם לא ידעו שהמחבלים כבר היו ערוכים לקראת בואם. הכוח הגיע לבית מסוים שהתקבל עליו מידע שהוא מעוז מחבלים, ולפי ההוראות היה מותר להם להתקרב עד 40 מטר לבית ולא יותר, ואז לפוצץ את הבית.

אחד המפקדים בשטח, סרן מוקי קנישבך, שמע לפתע קול של ילדים מהבית, ובניגוד להוראות החליט שהוא לא מפגיז את הבית על יושביו, וקיבל החלטה להתקדם יותר כדי לבדוק האם אכן

יש שם ילדים. הוא התקרב עשר מטר, ואז נפתחה עליו אש מהבית והוא נהרג במקום. הסגן שלו, ניר ברקת, (ראש עיריית ירושלים לשעבר) רץ קדימה כדי להציל את חברו ונורה גם הוא. יגאל היה אחד מאלו שנשאו את ברקת למקום מבטחים.

אותו מוקי קנישבך זמן מה לפני כן השתתף במבצע אחר בלבנון. זה היה מארב בוואדי הסלוקי, והחיילים קיבלו הוראה לפגוע ברכב אדום שעומד לעבור ליד הוואדי שבו לפי המודיעין יש חוליית מחבלים שצריך לחסל. גם במבצע הזה השתתף הרב יגאל.

כשהרכב עבר הם ירו טיל והרגו את כולם. הנוהג בצה"ל הוא שאחרי הפצצה המפקד צריך לבדוק את מה הוא הפציץ. מוקי קנישבך ניגש לרכב וגילה שזה היה אבא עם שלושה ילדים. מתברר שאחד ממשפתי הפעולה הלבנונים של צה"ל רצה לחסל את אותו אדם וניצל את הצבא לשם כך.

מוקי כל כך נחרד מהתוצאות, שבפעם הבאה כשהיה נדמה לו שהוא שמע קול של ילד, הוא לא היה מוכן להפציץ את הבית ושילם על כך בחייו. אותו מוקי היה בן יחיד לניצולי שואה! ^[2]

הסיפור הזה מגלם את הדילמה המוסרית שבפניה עומדים חיילי צה"ל כל יום, ועד כמה זה משפיע עליהם וכו'.

מחר ראש חודש

בכל שבת אנו קוראים בנוסף לפרשת השבוע את ההפטרה. בדרך כלל ההפטרה היא "מעין הפרשה" דהיינו, היא עוסקת באותו נושא של הפרשה. כשמגיע איזשהו חג, וקוראים בספר תורה שני 'מפטיר' בקשר לאותו חג, להפטרה יש קשר לקריאה של מפטיר.

כך זה תמיד, אבל לכל כלל יש יוצא מן הכלל. כשראש חודש חל ביום ראשון בשבוע, ההפטרה של השבת שלפניו לא קשורה לפרשה ולא למפטיר. היא לא "מעין הפרשה", אלא קשורה לאירוע של מחר, לראש חודש שמגיע ביום ראשון.

היום קראנו את ההפטרה שנקראת "מחר חודש", שמספרת על יהונתן שאמר לדוד שמחר יהיה ראש חודש ואביו שאול יעשה סעודה שנקראת עד היום "סעודת ראש חודש". בגלל שההפטרה מדברת על כך שמחר יהיה ראש חודש, אנו קוראים את זה בכל פעם כשראש חודש חל למחרת השבת (התוועדות ש"פ במדבר תשל"ט שיחות קודש ח"ב עמ' 674).

בהפטרה אנו קוראים על יריבות שהייתה קיימת בין שאול המלך וחתנו דוד, אחרי שדוד הרג את גוליית (לפי בקשת שאול) שאול קינא בדוד, ופחד שהוא ירש את מלכותו, ולכן הוא רצה להרוג אותו. כמה שדוד ניסה להוכיח את נאמנותו לשאול זה לא עזר. בסופו של דבר שאול איבד את מלכותו והיא ניתנה לדוד.

טעות לדורות

מה גרם לכך? מסופר בספר שמואל א (פרק טו) ששמואל ציווה את שאול בשם הקב"ה שילך ויכה את עמלק, אותו עם שביציאת מצרים באו משום מקום כדי להילחם בישראל. עם ישראל לא עבר בדרכם ולא היה לו כל שיג ושיח איתם, אלא הם מתוך משנאת ישראל באו לתקוף את ישראל שזה עתה יצאו ממצרים.

ומאז "עמלק מעולם רצועת מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות" (רש"י חוקת כא, א). עמלק לא צריכים סיבה כדי להילחם בישראל, ובכל עת הם מוכנים לעשות זאת (לכן האנטישמים בכל הדורות קרויים על שמו של עמלק).

בפועל, שאול אכן הלך והכה את עמלק אבל משום מה הוא השאיר את המלך בחיים, וכמו כן הותיר את הצאן והבקר של העמלקים בחיים. "ויהי דבר ה' אל שמואל נחמתי כי המלכתי את שאול למלך".

שמואל הלך לפגוש את שאול ולהודיע לו את דבר ה'. הוא שאל אותו מדוע הוא השאיר אותם בחיים? שאול ענה שזה בגלל שהעם רצה את זה והוא נכנע לדעת הקהל. בסופו של דבר אגג הספיק באותו לילה לעבר את אשתו, והעם האנטישמי ששונא את ישראל בלי שום סיבה הגיונית לא הוכחד. הכל בגלל שלשאול לא היה נעים להרוג את מלכם.

שאול המלך ריחם על אגג, ובסופו של דבר הביא צרות צרורות לעם ישראל. מאות שנים מאוחר יותר, המן מסיפור מגילת פורים, נקרא במגילה 'המן האגגיי אומרים חז"ל כי הוא היה מצאצאו של אגג (תרגום על מג"א ה,א). רצה להכחיד את כל עם ישראל, וברגע האחרון ה' הציל את עם ישראל מכליה.

אבל רבותיי, אני רוצה לסיים עם מסר אופטימי. עם ישראל משול ללבנה ☾ "ערב ראש-חודש מורה על מעמד ומצב של העלם והסתר אצל בני-ישראל, שאז הלבנה היא בתכלית הקטנות וההעלם, עד שלא נשאר אפילו נקודה, ומצד גודל ההעלם והסתר יכולים לבוא לידי ייאוש חס-ושלום,

"וזהו העניין של "מחר חודש", דאף שעתה הוא תכלית החושך, מכל-מקום אין להתפעל כיון ש"מחר חודש" עוד מעט מתחיל להאיר גילוי חדש" (תו"מ ל"ט עמ' 380. י"ט עמ' 126).

הנה מגיע שחר חדש יום חדש לעם ישראל.